

SPELEND LEREN,
UIT LIEFDE VOOR KINDEREN
ÉN PROFESSIONALS

KINDVAK
30 SEPTEMBER 2022

INHOUD

1. Over Jantje Beton
2. Het belang van buitenspelen in het algemeen
3. Introductie van 'spelend leren'
4. Spelend leren en buiten leren
5. Spelend leren en het schoolplein
6. Spelend leren en spelende professionals

1. OVER JANTJE BETON

WIE IS JANTJE BETON?

Jantje Beton is hét goede doel dat zich al 50 jaar lang samen met kinderen inzet voor meer en uitdagender speelruimte en meer speeltijd.

Jaarlijks doen ruim 350.000 kinderen mee aan de activiteiten en projecten van Jantje Beton. Kwetsbare kinderen krijgen hierbij onze speciale aandacht. Wij willen bereiken dat álle kinderen dagelijks kunnen spelen en bewegen.

GA NAAR JE WERK. GA NAAR SCHOOL.
MAAK JE HUISWERK. EET GEZOND. SPORT.
LEER PIANO SPELEN. WORD SUCCESVOL.
NEEM JE TELEFOON OP. BEKIJK DIT.
VIND HET LEUK. DEEL HET MET JE VRIENDEN.
WE MOETEN STEEDS MEER. EN SPELEN STEEDS
MINDER. DAAROM ZEGGEN WIJ:

STOP NOOIT MET SPELEN!

NIET ALS ZE MUREN OM JE HEEN BOUWEN.
NIET ALS DE AUTO'S OM JE HEEN RIJDEN.
NIET ALS JE MOET VLUCHTEN.
EN AL HELEMAAL NIET ALS JE OUDER WORDT.
WANT SPELEN IS NIET ALLEEN HET
BELANGRIJKSTE ONDERDEEL VAN EEN GEZOND
LEVEN. HET IS OOK NOG EENS HET LEUKSTE!

- JANTJE BETON

1A. ONZE VISIE

VISIE

Jantje Beton is dé buitenspeelexpert die zich onvermoeid en altijd in samenwerking met anderen inzet voor het laten buitenspelen en bewegen van kinderen en jongeren. Dat doen we door:

1. Een directe bijdrage aan beleidsontwikkeling te leveren rondom buitenspelen. En de realisatie van de noodzakelijke fysieke ruimte en de bijbehorende fysieke en organisatorische faciliteiten.

2. Grote en spraakmakende acties laten buitenspelen op de agenda houden en kinderen en jongeren ook daadwerkelijk buitenspelen.

3. Het ondersteunen van lokale initiatieven op buurt-, straat-, speeltuin- en school-niveau, die duurzaam bijdragen aan buitenspeelkansen en -faciliteiten.

PROGRAMMA'S

1. Spelend leren
2. Speelruimte
3. Kinderen en jongeren in kwetsbare (speel)posities

IMPACT

Onze 5 speerpunten voor 2024:

1. 90% van alle kinderen en jongeren van 0-18 jaar speelt wekelijks, vrij buiten
2. 75% van de G40 heeft speel-(ruimte)beleid conform Jantje Beton criteria en visie
3. 25% van de basisscholen heeft beleid voor spelend leren en speelruimte voor alle leerlingen
4. Jaarlijkse ondersteuning van 25 lokale projecten, die aantoonbaar en structureel voor lokale impact voor alle kinderen en jongeren zorgen
5. Jaarlijkse ondersteuning van 5 projecten voor kinderen en jongeren in kwetsbare speelposities

1B. JANTJE BETON COÖRDINEERT BRANCHEVERENIGING LOS, RUIM 91 JAAR ERVARING

- 600 speeltuinen
- 250 stads- en kinderboerderijen
- 54 kindervakantieorganisaties
- 11.000 vrijwilligers verbonden aan speeltuinen
- 150.000 ouders en kinderen zijn lid van speeltuin
- 15 miljoen bezoeken per jaar aan speeltuinen en kinderboerderijen

INVESTEREN IN SPEELTUINEN BETAALT ZICH UIT!

Speeltuinen komen structureel financiering te kort, waardoor hun voortbestaan onzeker is. Daarom hebben Jantje Beton en NUSO onderzoek laten doen naar de kosten en inkomsten van speeltuinen, en de effecten van speeltuinen voor de maatschappij.

Er is een indicatieve maatschappelijke kosten-batenanalyse uitgevoerd om de kosten van speeltuinen in kaart te brengen en deze te vergelijken met de baten die speeltuinen opleveren voor de maatschappij. Dit geeft inzicht in de verhouding tussen wat speeltuinen de maatschappij kosten en wat zij opleveren.

Baten en baathebbers 52 miljoen* voor heel NL

Baten kinderen

Baat	Waarde	Voornaamste Baathebber
Minder kans op obesitas	→ € 36.000.000	♥ Zorgverzekeraars
Minder kans op ongelukken	→ € 7.000.000	♥ Kinderen, verzekeraars
Betere schoolprestaties	→ € 6.000.000	♥ Scholen
Minder sociale problematiek	→ € 1.000.000	♥ Zorgverzekeraars

Baten ouders

Baat	Waarde	Voornaamste Baathebber
Sterker sociaal netwerk	→ < € 1.000.000	♥ Gemeente
Minder stress	→ positief effect	♥ Ouders

Baten buurt

Baat	Waarde	Voornaamste Baathebber
Minder overlast	→ positief effect	♥ Buurtbewoners
Organisatie activiteiten	→ > € 2.000.000	♥ Buurtbewoners
Sociale cohesie	→ positief effect	♥ Buurtbewoners
Participatie en ontwikkelplek	→ positief effect	♥ Buurtbewoners, gemeente, Rijk

*Het eindbedrag is een optelsom van niet afgeronde bedragen.

Speeltuinen komen structureel te kort

Jaarlijkse kosten van speeltuinen: € 31.000
Structureel een jaarlijks tekort van: € 4.500

Nederland kent naar schatting 800 speeltuinen.
Totaal komen de jaarlijkse kosten op

25 miljoen

en een jaarlijks tekort van 3,6 miljoen

Voor de gehele rapportage
kijk op onze websites:
jantjebeton.nl/mkba

2. HET BELANG VAN BUITENSPELEN IN HET ALGEMEEN

Geheugen

Sociale ontwikkeling

Zelfvertrouwen

**Concentratie
en leerprestaties**

**Motorische
vaardigheden**

BUITENSPELEN

Vrolijk en blij

Bewegen

Spelletjes

Verkennen

Fantasie

Dromen

2B. WAT IS DE URGENTIE?

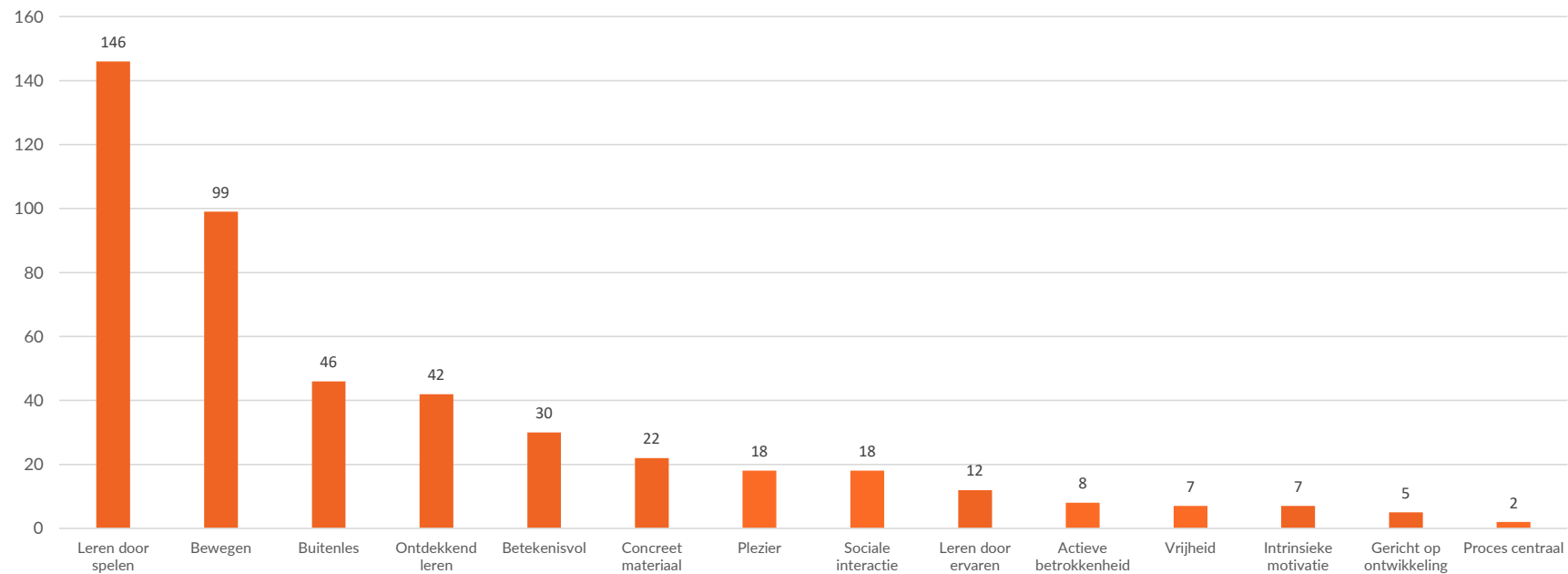
1. Corona: mentale schade en depressies bij kinderen
2. 3 op de 10 kinderen spelen niet buiten
3. Door beeldschermen worden veel kinderen bijziend
4. Kinderen hebben tekort aan Vitamine D
5. Obesitas neemt toe
6. Slechte motoriek van kinderen
7. Sociale vereenzaming van kinderen
8. Kinderen moeten meer en mogen steeds minder
9. Steeds meer kinderen maken gebruik van jeugdzorg
10. Speelruimte sluitpost bij bouwprogramma's (gebrek aan ruimte)

3. INTRODUCTIE VAN 'SPELEND LEREN'

3A. WAAR DENKEN ONDERWIJSPROFessionALS AAN BIJ 'SPELEND LEREN'?

3B. ONZE VISIE OP SPELEND LEREN

Waarom Spelend leren?

- Jantje Beton zet zich in om kinderen **meer te laten spelen tijdens schooltijd**, in en rondom de school
- Spelen draagt bij aan de **algehele ontwikkeling** van kinderen
- Spelen vergroot het **plezier en intrinsieke motivatie** van kinderen, waardoor leren leuker wordt en makkelijker gaat
- **NB.** Er zijn nu **te weinig speelkansen en speelruimte** op en rond de school

ONZE **KENMERKEN** VAN SPELEND LEREN

VRIJHEID

ACTIEVE
BETROKKENHEID

PLEZIER

SOCIALE
INTERACTIE

PROCES STAAT
CENTRAAL

2 VORMEN VAN SPELEND LEREN

1. Spelend Leren in georganiseerde context gericht op een specifiek leerdoel;
2. Spelend Leren door vrij spel van leerlingen waarbij de leerkracht met de leerling reflecteert en hun nieuwsgierigheid versterkt.

Deze vormen liggen in elkaars verlengde.

3C. SPELEMENTEN VOOR SPELEND LEREN

ONZE SPELEMENTEN VOOR SPELEND LEREN

Spelelement 1: Plezier staat voorop.

Spelelement 2: Leerlingen hebben vrijheid in de keuze voor de omgeving, de materialen, het doel van de activiteit en/of de (spel)regels.

Spelelement 3: Leerlingen zijn actief betrokken doordat de activiteit uitdagend is en aansluit bij hun interesses en vaardigheden.

Spelelement 4: Leerlingen hebben de ruimte om nieuwsgierig te zijn en worden geprikkeld om op basis van hun interesses te ontdekken en onderzoeken.

Spelelement 5: Leerlingen hebben de ruimte om een activiteit te doen waarin zij met elkaar spelen, zodat zij van elkaar leren en sociale vaardigheden oefenen.

Spelelement 6: De leerkracht vertrouwt erop dat leerlingen leren van het proces en stelt waar nodig vragen tijdens de activiteit.

Spelelement 7: De leerkracht durft los te laten en is ondersteunend en uitdagend waar nodig.

*De kenmerken en spelelementen weerspiegelen onze visie op Spelele Leren en zijn gebaseerd op bestaande speel- en leertheorieën.

3D. DE SPELELEMENTEN TOEPASSEN

En nu aan de slag! Maar hoe?

1. **Reflecteer** op je huidige lessen en ga erover met leerlingen/kinderen **in gesprek**
2. Laat leerlingen/kinderen af en toe **volledig vrij** om te doen wat ze zelf willen. **Observeer** wat er dan **organisch** gebeurt
3. Al regelmatig met spelend leren aan de slag? Vraag leerlingen/kinderen naar **hun ervaringen**. Wat gaat er goed en wat kan er beter?
4. **Veranker** het in het **beleid**, zoals het schoolplan
5. **Overtuig anderen** van het belang van spelend leren!

4. SPELEND LEREN EN BUITEN LEREN

Buitenles 8,8

wordt door 400 kinderen gewaardeerd met een:

DE NATIONALE
BUIENLESDAG

JANTJE BETON
ivn natuur
educatie

Waarom zijn buitenlessen leuk?

MEER PLEZIER

"Ik vind het leuk dat je met de hele klas plezier kunt maken en zo op een leuke manier iets kunt leren."

FRISSE LUCHT

"Binnen heb je altijd kinderen die gaan lopen dromen of iets anders doen, terwijl buiten heb je frisse lucht en ben je altijd wel met iets bezig. Daardoor let je ook beter op."

MEER BEWEGEN

"Je kan meer bewegen, want heel de dag zitten is ook saai."

"We hadden bijvoorbeeld een les over paddenstoelen en dan zou het leuk zijn om naar buiten te gaan. De paddenstoelen groeien namelijk buiten."

Belang en meerwaarde van buitenlessen:

Kinderen doen actiever mee

Fijne afwisseling

Meer samenwerken

Meer enthousiasme

Betere aansluiting met de lesstof

Wensen & behoeften van kinderen voor buitenlessen:

Meer spelelementen

Vaker buitenles (1x per week)

Meer lessen die iets met buiten te maken hebben

Moelijke vakken leuker maken

Zelf buitenlessen bedenken

AANBEVELING

Buitenlessen stimuleren meer beweging bij kinderen op school en kunnen toegepast worden als invulling van het reguliere lesprogramma.

Deze infographic geeft de belangrijkste resultaten weer van het onderzoek onder kinderen naar de beleving en ervaren meerwaarde van buitenlessen. Bijna 400 kinderen hebben aangegeven waarom ze graag buitenles krijgen. Met 11 kinderen zijn diepte-interviews gehouden. Het onderzoek is uitgevoerd door ResCon, in opdracht van Jantje Beton en IVN Natuureducatie. Publicatiedatum: 26 maart 2019.

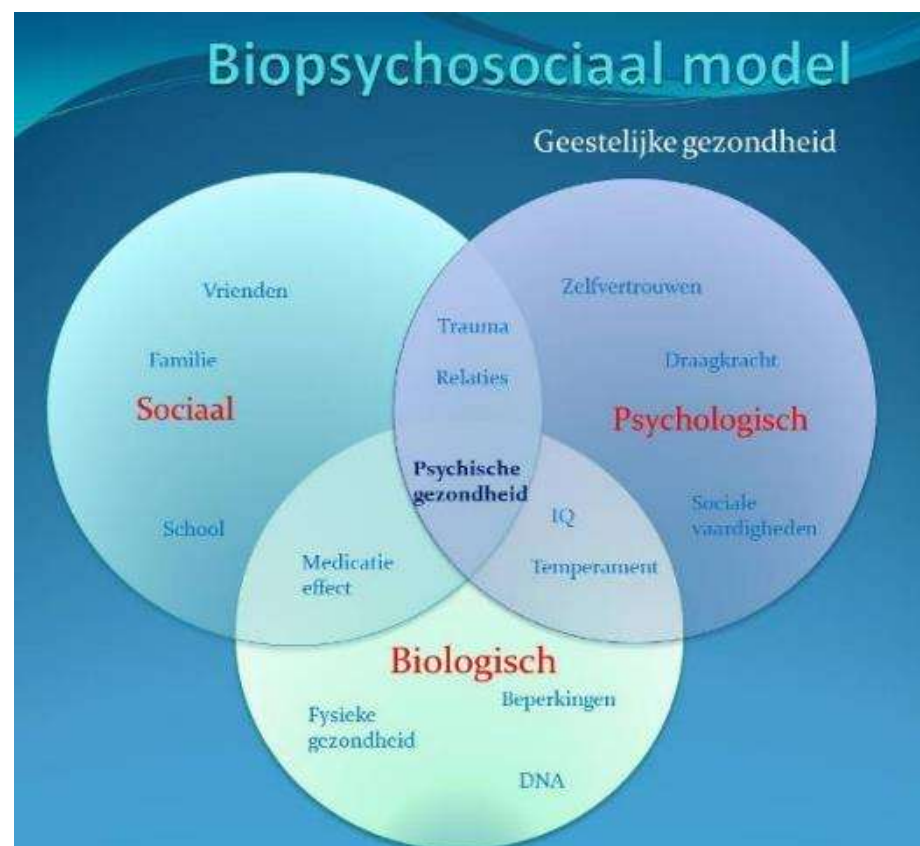
JANTJE BETON
STOP NOOT
MET SPELEN!

4A. PEDAGOGIEK ALS BASIS

- **Vrij spelen is op zichzelf van belang** voor ontwikkelen, ontspanning, beweging, verwerken van lesstof, opladen van de persoonlijke batterij etc.
- Leerlingen laten spelen en spelend laten leren, **vergroot betrokkenheid leerling**
- **Spelend lerend helpt jongens en meisjes** in het onderwijs hun energie effectief te kanaliseren en voorkomt conflict met school
- Spelend leren is ontwikkelingsgericht en maakt **ontdekken en ontwikkelen van talenten** mogelijk
- Spelend leren is (spelen = leren) al redelijk goed gefundeerd in **kinderopvang**; verbinding met primair onderwijs is gewenst voor **doorlopende leer- en ontwikkelijn**
- Spelend leren kan helpen in versterken **pedagogisch partnerschap met ouders**

4B. SPELEND LEREN HELPT BIJ POSITIEVE HOLISTISCHE BENADERING VAN KINDEREN

4C. BELANG VAN SPELEN EN BUITENLES OP SCHOOL (1/2)

- Kinderen zijn **geconcentreerder** en **gemotiveerder**
- Kinderen **ontdekken** meer. Ze verleggen hun grenzen en lossen sneller zelf problemen op; **zintuigelijke ervaringen**
- Kinderen ervaren **plezier**
- Kinderen bewegen meer en dat is goed voor hun **fysieke ontwikkeling**
- Op een groenblauw schoolplein bewegen met name **meisjes** meer
- **Kinderen kletsen minder en kijken minder passief toe**, meer spel met regels en iets meer exploratief en constructief spel na de vergroening van het plein.

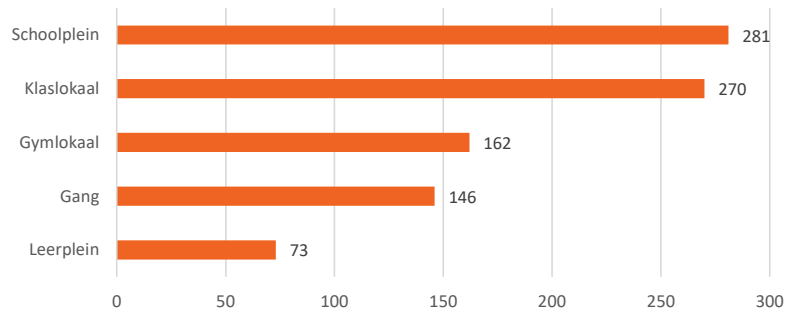
4D. BELANG VAN SPELEN EN BUITENLES OP SCHOOL (2/2)

- Kinderen leren door te **ervaren** en door te **doen** (onthouden lesstof ook beter)
- Kinderen zijn **intrinsiek gemotiveerd** om spelend te leren
- Kinderen ontwikkelen **zelfvertrouwen**, worden **weerbaarder** en zijn meer **zelfverzekerd**
- Kinderen leren **samen te spelen** of in groepen te werken
- Kinderen hebben meer ervaring met de **natuur**
- Kinderen ademen meer **gezonde lucht**

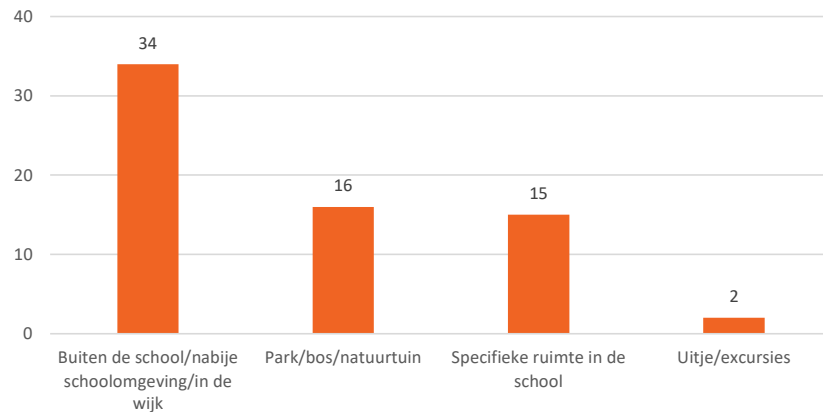

4E. SPELEND LEREN KAN ALTIJD EN OVERAL!

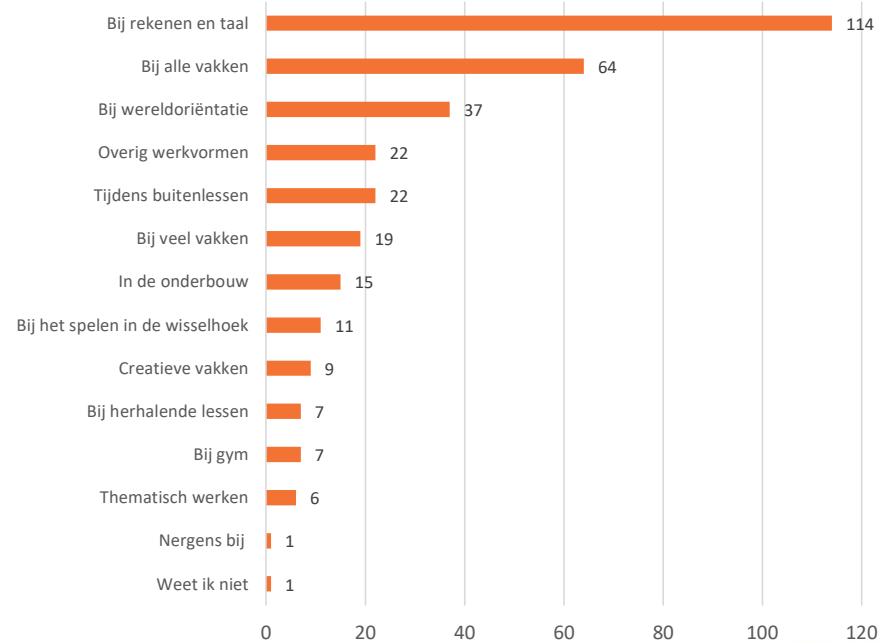
Waar vinden de lesactiviteiten rondom Spelend Leren plaats?

Anders, namelijk:

Bij welke lesactiviteiten zie je de meeste mogelijkheden om Spelend Leren te laten plaatsvinden?

JANTJE **BETON**
STOP NOOIT
MET SPELEN!

“Kan het niet élke dag Buitenlesdag zijn?”

5. SPELEND LEREN OP HET SCHOOLPLEIN

5A. WAT IS EEN GEZOND SCHOOLPLEIN?

- Wordt gebruikt voor verschillende activiteiten: **spelen, sporten, bewegen, ontmoeten, leren en werken**
- Leerlingen komen er in contact met **groen/blauw en natuur**
- Is geschikt en wordt gebruikt als **buitenlokaal**
- Is **openbaar toegankelijk** en wordt gebruikt door de buurt.
- Is **rookvrij**

Enkele feiten:

Mensen zitten steeds meer binnen. Deze ontwikkeling is verder versneld door de komst van de computer, tablet en smartphone. Zo leren we al jong om uitsluitend cognitief actief te zijn en lichaamssignalen te negeren. Kinderen en jongeren – ook met een normaal gewicht – zijn vaak te passief. Daardoor zijn zij minder fit, minder leug, hebben minder spierspanning en minder concentratie.

Slechts 17% van de 4 tot 17-jarigen voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen. Dus 83% beweegt dagelijks minder dan een uur per dag. Bewegen is niet alleen goed voor de gezondheid, maar ook voor de motorische ontwikkeling, toename van hersenfunctie en cognitieve vaardigheden. Ervaren minder psychosociale problemen en zijn minder vaak depressief als zij meer bewegen.

Den Gezond Schoolplein is rookvrij. Jongeren die anderen zien roken, gaan zelf ook eerder roken. 1 op de 4 jongeren die gaan roken halft de 65 jaar niet.

1 op de 3 kinderen heeft tekort aan vitamine D (zonlicht). Vitamine D is nodig voor sterke botten en een gezond gebit.

In 2016/2017 had 15% van de kinderen en jongeren tussen 2 en 25 jaar overgewicht. 3% had ernstig overgewicht.

53% van kinderen tussen 9 en 12 jaar vindt hun schoolplein saai. Veel schoolpleinen zijn na schooltijd gesloten.

61% van de ouders en 76% van de kinderen wil helpen bij het onderhouden en verbeteren van het schoolplein.

* Een Gezond Schoolplein biedt inspirerende plekken met meer speelmateriaal, meer uitdaging en beweging, meer activiteiten op het plein en in de buurt en rookvrij. Daarom willen steeds meer gemeenten met Gezonde Schoolpleinen.

80% van de kinderen wordt blij en vrolijk van buiten spelen.

* Op een Gezond Schoolplein wordt minder gespuugd.

Leerkrachten willen graag **25%** van hun lessen buiten geven. Nu gebeurt dat slechts bij 0,1% van de lessen. Het grootste aangevoerde buitenruimte is hiervoor de belangrijkste reden.

* Een Gezond Schoolplein stimuleert beweging.

92% van de leerkrachten merkt een positief effect op de leerprestaties als ze buiten natuuronderwijs geven.

* Kinderen die in de moestuin werken, gaan zelf ook meer groenten en fruit eten.

ARGUMENTEN VOOR EEN GEZOND SCHOOLPLEIN

70 scholen

In Nederland hebben een Gezond Schoolplein met steun vanuit het gelijknamige project. Dat is per school ongeveer € 50.000,- en daarnaast ondersteuning bij realisatie, beheer en onderhoud, lesplan en vignet. 80% van de scholen vindt daarnaast aanvullende financiering uit subsidies of sponsoring. Gezonde Schoolpleinen hebben meerwaarde voor leerlingen, medewerkers, ouders en de buurtgemeente.

Buitentijd is leertijd

Pauzestijd heeft een positief effect op het leervermogen, zeker buiten. Buiten verwerken de hersenen wat in de klas is geleerd. Lichamelijke inspanning verhoogt de concentratie.

76% van de leerkrachten merkt een positief effect op de leerprestaties als zij buiten rekenles geven. Toch creëert maar 38% dit wel eens.

* Een Gezond Schoolplein orkestreert de fantasie, stimuleert beweging en leert over het belang van de natuur. Ook na schooltijd.

Leerkrachten willen graag

* Een Gezond Schoolplein stimuleert beweging.

92% van de leerkrachten merkt een positief effect op de leerprestaties als ze buiten natuuronderwijs geven.

* Kinderen die in de moestuin werken, gaan zelf ook meer groenten en fruit eten.

Gezonde Schoolpleinen is een project van Gezonde School. Deze partners werken samen aan de coordinatie en uitvoering van dit project: PO-raad, VO-raad, MBO Raad, Jontje Beton, IVN (Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid) en RIVM Centrum Gezond Leven. www.gezondeschool.nl/gezondschoolpleinen

Deventer
Foto: Tamara Reijers

Rotterdam
Al-Ghazali school

Rotterdam
Al-Ghazali school

5B. HOE KUNNEN WE SCHOOLPLEINEN VERBETEREN?

1. Nu is het schoolplein vaak de sluitpost bij nieuwbouw en renovatie. Maak het schoolplein, als speelplaats en buitenleslokaal, onderdeel van de school. **Meer als één geheel zien.**
2. Neem schoolpleinen ook **volwaardig in de financiering** mee
3. Werk aan de **mindset** van gemeenten, ontwikkelaars en scholen. Leg dat vast in bijvoorbeeld de Lokale Educatieve Agenda en in schoolplannen
4. **Denk en handel integraal.** Ook in dit congres gaat specifiek over schoolpleinen. Uitnodiging aan de organisatoren om het deel uit te laten maken van het congres over de schoolhuisvesting als geheel
5. Laat schoolbesturen '**spelend leren**' als ambitie formuleren in hun onderwijsvisie en schoolplannen. Beschouw het instrumenteel voor kwalitatief goed onderwijs

6. SPELEND LEREN EN SPELENDE PROFESSIONALS

6A. REFLECTIES OP 'DE SPELENDE PROFESSIONAL'

- 1. Hoe kunnen professionals die met kinderen werken de voorwaarden scheppen voor spel?**
 - Gezamenlijke visie op spelen
 - Verbinding spelen en pedagogiek
 - Verankeren in beleid, structuur, werkprocessen, houding, gedrag en competenties
- 2. Hoe verzorgen professionals hun eigen speelse omgeving of natuur?**
 - Gewoon doen!
 - Handelen vanuit (speelse) kernwaarden
 - Zoek en vind het kind in jezelf
- 3. En hoe geef je spelen een plek in de diverse opleidingen?**
 - Pabo: pedagogiek sterker verankeren ten koste van traditionele didactiek
 - Pabo: leergang/module 'spelend leren' en buitenles
 - Pabo: studenten stage laten lopen in speeltuinen naast scholen
 - Pabo: meer uitwisseling initiëren tussen studies als pedagogiek, social work en pabo

EXPERTS & ONDERZOEK

SPELEN = LEREN!

HERSENONTWIKKELING

Spelen is belangrijk voor een gezonde hersenontwikkeling van kinderen. Het helpt kinderen bij experimenten en problemen oplossen en draagt bij aan de ontwikkeling van het geheugen.
Bron: Ginsburg 2007, Bento & Dias 2007

INZICHT

Spelvormen dragen bij aan de taalvaardigheden en het begrijpen van wiskundige concepten. Spelen helpt kinderen om nieuwe uitdagende taken te proberen, vergelijkingen te maken en oorzaak en gevolg te begrijpen.
Bron: Alexander et al. 2012, Witherspoon & Manning 2012

CREATIVITEIT

Spelen maakt kinderen creatief. Het helpt ze dingen te verbeelden, een eigen wereld te maken en hun fantasie te gebruiken. Maar ook met flexibel te denken en te improviseren.
Bron: Ginsburg 2007, Witherspoon & Manning 2012

SOCIALE VAARDIGHEDEN

Spelen helpt kinderen bij het maken van vrienden. Ze maken contact en verbinding met anderen en kunnen hiermee experimenteren en ervaring op doen. Door te spelen oefenen kinderen in conflicten op te lossen, te onderhandelen, te leiden en te volgen.
Bron: Ginsburg 2007, Alexander et al. 2012, Burdette et al 2005

EMOTIES

Spelen maakt kinderen blij en geeft hen een goed gevoel. Het helpt bij het omgaan met emoties. Spelen vergroot kalmte en weerbaarheid. Spelen wordt verbonden met minder angst en stress.
Bron: Jantje Beton 2018, Goldstein 2012

MOTORIEK

Door te spelen oefenen kinderen allerlei basis motorische vaardigheden, zowel fijne als grove. Het gaat bijvoorbeeld om pakken, knippen, rennen, vallen, rollen, klimmen, gooien etc. Kinderen leren de vaardigheden en al spelend verbeteren ze vaardigheden die ze al kunnen.
Bron: Goldstein 2012

ZELFVERTROUWEN

Door te spelen leren kinderen voor zichzelf op te komen. Ze bouwen aan zelfwaarde en zelfcontrole. Bij het spelen lossen kinderen problemen op en dat draagt bij aan hun zelfvertrouwen.
Bron: Brussoni et al 2012, Burdette et al 2005

INTRINSIEKE MOTIVATIE

Vrijheid, actieve betrokkenheid, plezier en (sociale) interactie stimuleren de intrinsieke motivatie van leerlingen en zet aan tot het Deep Level Learning. Deep level learning betekent dat leerlingen volledig betrokken zijn en op deze manier nieuwsgierig zijn, hun intuïtie inzetten en het onderwerp volledig willen begrijpen en verkennen. *Bron: Leavers 2005, Martens 2019.*

6B. HULP NODIG MET SPELEND LEREN?

1. Wat hebben jullie verder nog nodig om meer met 'Spelend leren' te doen?

- Kennis? En wat dan precies?
- Ruimte vanuit beleid?
- Tijd?
- Voorbeelden?
- Materialen?
- Geld?

2. Zijn er mensen die heel graag iets willen proberen met 'Spelend leren', maar vastlopen met de uitwerking en/of financiering ervan?

- Laat het ons weten!
- **Marlies Bouman**, programmaleider 'Spelend leren'
- m.bouman@jantjebeton.nl

Kijk verder op:

- www.jantjebeton.nl
- www.buitenslesdag.nl
- www.gezondeschoolpleinen.nl

DOEI!

